

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Milana Podhrázkého, soudce Davida Hipšra a soudkyně Jiřiny Chmelové v právní věci žalobce: **D. P.**, zast. opatrovníkem L. L., zast. Mgr. et Mgr. Bc. Janem Holasem, advokátem se sídlem Aloise Krále 2640/10, Prostějov, proti žalovanému: **Generální ředitel Vězeňské služby České republiky**, se sídlem Soudní 1672/1a, Praha 4, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích ze dne 12. 3. 2025, č. j. 52 A 43/2024-39,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se zamítá**.
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.
- III. Ustanovenému zástupci žalobce **se přiznává** odměna a náhrada hotových výdajů ve výši **12 269,40 Kč**, která mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Žalobce je ve výkonu trestu odnětí svobody ve Věznici Pardubice. Ředitel této věznice mu uložil rozhodnutím ze dne 12. 7. 2024, č. j. VS8383893701/07/24-21/NVTDP/5 povinnost uhradit náklady výkonu trestu odnětí svobody za měsíc červen 2024 ve výši 1 500 Kč. Tuto částku mu pak také věznice strhla z jeho osobního účtu. Žalobce se proti tomuto rozhodnutí bránil stížností, žalovaný však rozhodnutím ze dne 6. 8. 2024, č. j. VS-169365-2/ČJ-2024-800073-RVO stížnost zamítl a prvostupňové rozhodnutí potvrdil.

[2] Žalobce následně podal žalobu proti rozhodnutí žalovaného ke Krajskému soudu v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích. Předně se domáhal přerušení soudního řízení a přezkumu § 25 odst. 4 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů a § 8 odst. 2 vyhlášky č. 10/2000 Sb., o srážkách z odměny osob, které jsou ve výkonu trestu odnětí svobody zaměstnány, o výkonu rozhodnutí srážkami z odměny těchto osob a chovanců zvláštních výchovných zařízení a o úhradě dalších nákladů (dále jako „*vyhláška o srážkách*“) pro rozpor s Listinou základních práv a svobod (tato vyhláška byla zrušena k 1. 1. 2025, pozn. NSS). Dále odkázal na přednost schválených mezinárodních smluv před zákonem. Žalobce nemá žádné příjmy. Peníze na stravu a tabák jsou mu zasílány z důvodu jeho zdravotního stavu, neboť jeho mentální postižení mu nedovoluje akceptovat, že nemá žádný příjem. Odkázal na čl. 26 odst. 3 a čl. 30 Listiny a dále na čl. 4 odst. 1 písm. a), čl. 7, čl. 25 písm. f) a čl. 28 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením (dále jen „*Úmluva*“). Podle žalobce je vyhláška o srážkách diskriminační. Dodal, že stržením srážky ze zaslaných peněz došlo k hrazení exekuce třetí osobou a že se jedná o dluhy vzniklé v době, kdy byl žalobce nezletilý. Žalobce tak vytyčil ve své žalobní argumentaci tři sporné otázky. První spočívala v tom, zda je možné strhnout srážku na náklady výkonu trestu, když se jedná o prostředky zaslané žalobci k zajištění jeho potřeb souvisejících s jeho zdravotním postižením. Druhá směřovala k tomu, jestli je vyhláška o srážkách diskriminační s ohledem na Listinu a na Úmluvu. Třetí sporná otázka mířila na to, zda stržením srážky ze zaslaných peněz došlo k hrazení dluhu třetí osobou, přičemž tento dluh vznikl v době, kdy žalobce nebyl podle tvrzení jeho opatrovníka ještě zletilý.

[3] Krajský soud žalobu v záhlaví označeným rozsudkem zamítl. Z rozsudku Okresního soudu v Jablonci nad Nisou ze dne 21. 12. 2023, č. j. 3 Nc 7309/2022-245, kterým byl žalobce omezen ve svéprávnosti, vyplývá, že žalobce není způsobilý nakládat s finančními prostředky přesahujícími částku 300 Kč týdně, tudíž provedenou srážkou, kdy mu na účtu zbylo k dispozici minimálně 2 500 Kč, nebyly nijak ohroženy jeho možnosti disponovat s touto částkou. K možnému diskriminačnímu charakteru krajský soud uvedl, že nebylo nijak prokázáno, že by žalobce ve výkonu trestu trpěl hmotnou nouzí a že nemá zajištěné základní životní podmínky. K čl. 30 Listiny soud dodal, že nezpůsobilost k jakékoli práci ani žalobce netvrdil, ani nedoložil a ani to nevyplývá zcela jasně z výše zmíněného rozsudku o omezení svéprávnosti. Co se přezkumu § 25 odst. 4 zákona o výkonu trestu týče, došel krajský soud k závěru, že projednávaná věc se tohoto ustanovení netýká. Rovněž uvedl, že nález Ústavního soudu ze dne 6. 4. 2017, sp. zn. IV. ÚS 1351/16 (na který žalobce odkazoval v replice k vyjádření žalovaného), který se týkal srážek z účtu, na který byl zaslán výlučně invalidní důchod stěžovatele, nelze aplikovat na tuto věc. K přezkumu § 8 odst. 2 vyhlášky o srážkách krajský soud uzavřel, že rozpor tohoto ustanovení s jinými předpisy neshledal zejména proto, že je třeba jej posuzovat v souvislosti s § 8 odst. 4 téže vyhlášky, které stanovuje maximální možnou měsíční srážku. Nakonec k údajnému vzniku dluhu za dobu, kdy nebyl žalobce ještě zletilý, a k hrazení tohoto dluhu třetí osobou se krajský soud vyjádřil tak, že srážka za úhradu nákladů výkonu trestu se vztahovala k měsíci, kdy k ní došlo, tedy k červnu 2024. V té době bylo žalobci dvacet dva let. Omezení svéprávnosti nebrání tomu, aby byla žalobci daná povinnost uložena. Stejně tak krajský soud odmítl tvrzení, že stržením částky došlo k hrazení exekuce třetí osobou. Peníze přijaté věznicí a zaslané pro odsouzeného nelze považovat za prostředky třetí osoby, ale náleží odsouzenému.

pokračování

II. Obsah kasační stížnosti, vyjádření žalovaného a repliky

[4] Proti rozsudku krajského soudu podal žalobce (stěžovatel) kasační stížnost, kterou následně doplnil ustanovený zástupce.

[5] Nejprve uvádí, že posouzení znaleckého posudku tak, že stěžovatel není schopen systematické pracovní činnosti a že z toho neplyne nezpůsobilost k práci jako k takové, je nepravdivé a „zcela zcestné“. Krajský soud tím „překrucuje“ rozsudek o omezení svéprávnosti. V této souvislosti stěžovatel nesouhlasí ani s názorem krajského soudu, že v této věci nedochází k diskriminaci, mučení a nelidskému zacházení. V rozsudku o omezení svéprávnosti je uvedeno, že stěžovatel má být pod neustálým dohledem psychiatra, ovšem ve věznici tomu tak není. Tudíž je stěžovatel neustále v ohrožení života. Nesouhlasí tak se závěrem krajského soudu, že stržením srážky za náklady výkonu trestu neshledal porušení Úmluvy a že u stěžovatele nedochází k diskriminačnímu odeprání poskytnutí zdravotní péče či služeb. Krajský soud se nedostatečně zabýval otázkou nedostatku poskytování zdravotní péče pro stěžovatele ve výkonu trestu a v této záležitosti pak neoprávněnosti učiněné srážky. Stěžovatel je tak vystaven nelidskému a mučivému zacházení.

[6] Stěžovatel také nesouhlasí s krajským soudem v tom, kdy „dluh“, k jehož úhradě došlo stržením částky 1 500 Kč, vznikl. Svoji argumentaci opírá o fakt, že byl odsouzen ještě před tím, než se stal zletilým. Veškeré budoucí dluhy plynoucí z tohoto odsouzení tak vznikly, když byl mladistvý. V souvislosti s tím odkazuje na § 262c o. s. ř. Je tedy nezákonné, aby budoucí dluhy vzniklé odsouzením mladistvého byly vymáhány. Pokud navíc bylo odsouzení nezákonné, je nutné posoudit, zda je možné vymáhat takové budoucí pohledávky. Stěžovatel závěrem trvá na tom, že napadený rozsudek je zatížen vadou způsobující jeho nezákonnost, jelikož se krajský soud nedostatečně zabýval otázkou zásahu do základních práv stěžovatele. S tím dále souvisí nedostatečné zkoumání oprávněnosti srážky na náklady výkonu trestu, a tedy z toho plynoucí nezákonnost rozhodnutí žalovaného.

[7] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti odkázal na odůvodnění žalobou napadených rozhodnutí. Souhlasí se závěry krajského soudu. K argumentu o mučivém a nelidském zacházení zdůraznil, že podle zákona o výkonu trestu odnětí svobody je odsouzený povinen hradit náklady výkonu trestu. Rozhodnutí ředitele věznice, kterým byla stěžovateli uložena povinnost takové náklady uhradit, vycházelo právě z tohoto zákona a z vyhlášky o srážkách. Také připomíná, že ani omezení svéprávnosti ani mentální postižení stěžovatele nespádají pod výčet situací, ve kterých odsouzenému nevzniká povinnost náklady uhradit. Porušení právních předpisů by naopak odpovídala situace, kdy by ředitel věznice bez zákonného důvodu odsouzenému povinnost hradit náklady výkonu trestu nestanovil. Dále se žalovaný zcela shoduje se závěry krajského soudu o údajném splácení dluhů z dob nezletilosti stěžovatele. Povinnost uložená rozhodnutím se netýká starších dluhů, které stěžovateli vznikly před tím, než se stal zletilým, ale odráží aktuální měsíční úhradu nákladů výkonu trestu. Závěrem žalovaný připomíná, že stěžovateli jsou jako odsouzenému ve výkonu trestu zajišťovány jeho základní životní potřeby, aniž by musel sám disponovat nějakými finančními prostředky. To podkládá i informaci z výpisů z účtu stěžovatele, ze které plyne, že za období od 21. 9. 2018 do 22. 8. 2024 utratil

za nákupy ve vězeňské kantýně celkem 288 927 Kč, naproti tomu jeho výdaje za léky a léčebné úkony po dobu výkonu trestu činily celkem 2 681 Kč. Odsouzený (stěžovatel) tak nevyužívá zaslané finanční prostředky primárně na výdaje související s jeho zdravotním stavem. Z výše uvedeného tak podle žalovaného plyne totožný závěr, ke kterému dospěl i krajský soud, a to, že povinnost hradit náklady výkonu trestu není stěžovateli na újmu, a kasační stížnost je tak nedůvodná.

[8] Stěžovatel v reakci na vyjádření žalovaného nastínil okolnosti svého odsouzení a průběhu výkonu trestu. Zopakoval, že z rozsudku o omezení svéprávnosti plyne, že má být pod neustálým psychiatrickým dohledem, což není ve věznici splněno. Dohled nad ním provádí pouze vězeňská služba a pokud si opatrovník žádá informace o zdravotním stavu stěžovatele a o programu zacházení, tak vězeňská služba je odmítne poskytnout. Stěžovatel se stal během výkonu trestu drogově závislým. Vězeňská služba nerespektuje mezinárodní práva o ochraně zdravotně postižených a vystavuje stěžovatele mučení a nelidskému zacházení (je v neustálém ohrožení života). Stěžovatel peníze využívá k nákupům jídla a pití ve vězeňské kantýně, a to s ohledem na jeho zdravotní stav. Podle jeho opatrovníka mu nelze vysvětlit, že musí „trpět nouzí“.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[9] Nejvyšší správní soud úvodem předesílá, že si je samozřejmě vědom situace stěžovatele, která je i s ohledem na jeho zdravotní stav jistě nelehká. Na druhou stranu je ale nutno zdůraznit, že předmětem tohoto řízení je přezkum zákonnosti napadeného rozsudku krajského soudu, resp. předchozích správních rozhodnutí týkajících se výhradně zákonnosti provedené srážky. Předmětem tohoto přezkum tedy nyní nemohou být další různé tvrzené okolnosti výkonu trestu (jeho průběhu) či snad dokonce předchozího trestního řízení.

[10] Nejprve se Nejvyšší správní soud zabýval částí argumentace, v níž stěžovatel poukazuje na nedostatky zdravotní péče, které se mu ve výkonu trestu nedostává, ačkoli by měl být pod neustálým psychiatrickým dohledem. Tuto námitku totiž vznesl stěžovatel (jeho opatrovník) až v rámci kasační stížnosti, nikoli v řízení o žalobě před krajským soudem. Před krajským soudem byla řešena pouze odlišná otázka týkající se (tvrzeného) diskriminačního odepření zdravotní péče s ohledem na právo na zajištění přiměřených podmínek umožňujících důstojný výkon trestu. Tudíž je tato kasační námitka (uplatněná nyní konkrétněji a v možné souvislosti s neoprávněností učiněné srážky) nepřijatelná, a to na základě § 104 odst. 4 s. ř. s. Jedná se totiž o *důvod, který stěžovatel neuplatnil v řízení před soudem, jehož rozhodnutí má být přezkoumáno, ač tak učinit mohl*.

[11] Dále je třeba připomenout, že kasační stížnost lze podat jen z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. Kasační stížnost podaná z jiných důvodů je nepřijatelná (§ 104 odst. 4 s. ř. s.). Stěžovatel musí reagovat na argumentaci krajského soudu a uvádět, z jakých důvodů jsou závěry, které soud v napadeném rozsudku uvedl, nesprávné. Musí tedy vylíčit, kterých konkrétních nezákonných kroků, postupů, úkonů, úvah, hodnocení či závěrů se měl soud vůči stěžovateli dopustit v procesu vydání rozhodnutí či přímo rozhodnutím samotným, a rovněž ozřejmit svůj právní náhled na to, proč se má jednat o nezákonnost (rozsudek rozšířeného senátu NSS ze dne 20. 12. 2005, č. j. 2 Azs 92/2005-58, č. 835/2006 Sb. NSS, a rozsudek NSS ze dne 24. 1. 2023, č. j. 6 As 358/2021 - 38, bod 11). Pokud tak neučiní

pokračování

a nereflktuje argumentaci krajského soudu, pak nejsou takové námitky přípustné (srov. usnesení NSS ze dne 10. 9. 2009, č. j. 7 Afs 106/2009-77, č. 2103/2010 Sb. NSS; ze dne 15. 9. 2009, č. j. 6 Ads 113/2009-43; nebo ze dne 14. 6. 2016, č. j. 1 As 271/2015-36, body 10-14). V návaznosti na výše uvedené především nelze považovat za přípustnou tu část kasační argumentace, která se týká „překrucování“ rozsudku o omezení svéprávnosti. Touto částí kasační argumentace (dosti stručnou, obecnou a v doplnění kasační stížnosti dále nijak nerozvinutou) totiž stěžovatel reaguje jen na část odůvodnění napadeného rozsudku zmiňující část odůvodnění rozsudku o omezení svéprávnosti. Stěžovatel sice touto argumentací zřejmě zpochybňuje výklad znaleckého posudku (rozsudku o omezení svéprávnosti), podstatu úvahy krajského soudu (jeho východisko) o tom, že stěžovatel není zcela nezpůsobilý k jakékoliv práci (což podle něj ani opatrovník stěžovatele netvrdil) však v kasační stížnosti nijak konkrétně nenapadá ani nevysvětluje, že je tomu jinak.

[12] Nejvyšší správní soud následně posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných (přípustných) důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[13] Stěžovatel namítá nezákonnost rozsudku krajského soudu spočívající v nedostatečném posouzení zásahu do základních práv stěžovatele (§ 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.).

[14] Úprava nákladů za výkon trestu odnětí svobody předně vychází z § 152 odst. 1 písm. d) zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), kde je stanoveno, že v případě, kdy *byl obžalovaný pravomocně uznán vinným, je povinen státu hradit náklady výkonu trestu odnětí svobody*. Na to navazuje zákon o výkonu trestu, který v § 35 odst. 1 říká, že *odsouzený je povinen hradit náklady výkonu trestu. Nelze-li tyto náklady srazit z odměny za práci, může věznice k jejich úhradě použít peněžní prostředky, které má odsouzený uloženy ve věznici*. Odstavec 2 téhož ustanovení uvádí taxativní výčet situací, za kterých může být odsouzený od těchto nákladů osvobozen.

[15] Vyhláška o srážkách pak stanovila podrobnosti úhrady takové srážky. Ustanovení § 8 odst. 2 věta první vyhlášky o srážkách říká, že *z peněz, které byly zaslány odsouzenému do věznice a které byly převedeny na jeho účet vedený věznicí, se vyměří úhrada nákladů výkonu trestu ve výši 40 % ze součtu všech částek přijatých za předchozí měsíc*. Odstavec 4 pak dále upřesňuje, že *[...] stanovená výše úhrady nákladů výkonu trestu smí včetně úhrady nákladů výkonu trestu stanovené podle odstavce 3 činit nejvýše 1 500 Kč za kalendářní měsíc*.

[16] Stěžovateli byla na účet vedený věznicí připsána částka ve výši 4 000 Kč. V souladu s výše uvedenou právní úpravou mu byly za měsíc červen 2024 vyměřeny náklady výkonu trestu odnětí svobody ve výši 1 500 Kč. Tato částka vychází ze 40 % z přijaté částky (tj. 1 600 Kč), avšak byla v souladu s § 8 odst. 4 vyhlášky o srážkách snížena na maximální možnou výši. Krajský soud s ohledem na rozsudek o omezení svéprávnosti, podle nějž může stěžovatel týdně disponovat částkou nepřevyšující 300 Kč, vyšel z toho, že nelze mít za to, že by provedená srážka představovala diskriminační zásah nebo nepřiměřené omezení jeho možnosti nakupovat ve vězeňské kantýně. Na účtu vedeném věznicí zůstalo po provedení srážky minimálně 2 500 Kč. Lze dodat, že toto východisko napadeného rozsudku stěžovatel nijak konkrétně nepochybnil.

[17] Úmluva o právech osob se zdravotním postižením, na kterou stěžovatel odkazuje, ve svých ustanoveních (zejména čl. 25 a 28; čl. 4 stanoví obecné závazky státu k přijetí odpovídajících opatření, čl. 7 se týká dětí) zaručuje mj. právo na nejvyšší možnou úroveň zdraví a na přiměřenou životní úroveň, a to bez diskriminace z důvodu zdravotního postižení. Podobně čl. 31 Listiny upravuje právo na ochranu zdraví. V dané věci však ani s ohledem na uplatněnou kasační argumentaci není zřejmé, že by stržením částky 1 500 Kč došlo ani k omezení přístupu stěžovatele ke zdravotním službám, ani k narušení jeho důstojné životní úrovně. Stěžovatel má ve výkonu trestu zajištěny základní životní potřeby, včetně stravy a ošacení, a dále může disponovat částkou 300 Kč týdně, jak stanovilo rozhodnutí okresního soudu. Tvzení opatrovníka stěžovatele, že jednání věznice mělo charakter nelidského či mučivého zacházení, zcela neodpovídá skutkovým okolnostem věci. Mučení je podle čl. 1 Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání *jakékoli jednání, jímž je člověku úmyslně působena silná bolest nebo tělesné či duševní utrpení s cílem získat od něho nebo od třetí osoby informace nebo přiznání, potrestat jej za jednání, jehož se dopustil on nebo třetí osoba nebo z něhož jsou podezřelí nebo s cílem zastrašit nebo přinutit jej nebo třetí osobu nebo z jakéhokoli jiného důvodu založeného na diskriminaci jakéhokoli druhu, když taková bolest nebo utrpení jsou působeny veřejným činitelem nebo jinou osobou jednající z úředního pověření nebo z jejich podnětu či s jejich výslovným nebo tichým souhlasem*. Provedení srážky na náklady výkonu trestu odnětí svobody v tomto smyslu nelze za mučení označovat.

[18] K námitce, že srážka byla použita k úhradě dluhu vzniklého za dob, kdy nebyl stěžovatel ještě zletilý, Nejvyšší správní soud konstatuje, že tato námitka vychází z nesprávného výkladu povahy nákladů výkonu trestu odnětí svobody. Tyto náklady nevznikají jednorázově rozhodnutím soudu o trestu, ale vznikají opakovaně a průběžně po dobu, ve které je trest fakticky vykonáván. I pokud byl stěžovatel odsouzen jako mladistvý, náklady výkonu trestu za měsíc červen roku 2024 vznikly v době, kdy byl stěžovatel již zletilý a trest reálně vykonával. To ostatně plyne i ze shora již citovaného § 8 odst. 2 vyhlášky o srážkách, který výslovně vychází *ze součtu všech částek přijatých za předchozí měsíc* (zdůrazněno NSS). Nejde tedy o dluh z doby nezletilosti stěžovatele, na který by bylo možné vztáhnout zvláštní ochranu mladistvých podle příslušných předpisů.

[19] Srážka byla proto provedena v souladu s platnou právní úpravou a nelze ji považovat za nepřípustný zásah do majetkových práv stěžovatele, ani za diskriminační úkon s ohledem na stěžovatelův zdravotní stav.

IV. Závěr a náklady řízení

[20] Na základě výše uvedeného shledal Nejvyšší správní soud kasační stížnost nedůvodnou, a proto ji v souladu s § 110 odst. 1 poslední věta s. ř. s. zamítl.

[21] Stěžovatel neměl ve věci úspěch, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s.). Žalovanému v tomto řízení žádné náklady nad rámec jeho běžné činnosti nevznikly.

[22] Stěžovateli byl k jeho žádosti ustanoven usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 5. 2025, č. j. 7 As 74/2025-21, zástupce Mgr. Bc. Jan Holas, advokát. Náklady

pokračování

v podobě odměny ustanoveného zástupce a náhrady hotových výdajů platí stát (§ 35 odst. 10 s. ř. s.). Odměna zástupci stěžovatele byla stanovena za dva úkony právní služby spočívající v poradě s klientem včetně převzetí a přípravy zastoupení a v podání kasační stížnosti, respektive jejího doplnění (§ 11 odst. 1 písm. b) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)]. Zástupci stěžovatele tak náleží odměna ve výši 9 240 Kč [§ 7 bod 5 ve spojení s § 9 odst. 5 advokátního tarifu]. Vedle toho má zástupce stěžovatele též právo na náhradu hotových výdajů ve výši 900 Kč (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu). Celkově mu tedy přísluší odměna za zastupování stěžovatele v řízení o kasační stížnosti ve výši 10 140 Kč. Jelikož je ustanovený zástupce plátcem daně z přidané hodnoty, zvyšuje se odměna a náhrada hotových výdajů o částku odpovídající této dani. Celkem tedy Nejvyšší správní soud přiznal ustanovenému zástupci odměnu a náhradu hotových výdajů ve výši 12 269,40 Kč. Tuto částku mu Nejvyšší správní soud vyplatí do 30 dnů ode dne právní moci tohoto rozsudku.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 15. srpna 2025

Milan Podhrázký
předseda senátu